

Tisdagen den
30 mars 1976

Tisdagen den 30 mars

Kl. 15.00

§ 1 Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

§ 2 Meddelande om tidpunkter för besvarande av interpellationer

1975/76:139 om åtgärder för att stimulera de mindre företagen, m. m.

1975/76:150 om sysselsättningskapande projekt i Norrbotten

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Jag har att meddela att jag av arbetsmässiga skäl inte har tillfälle att besvara interpellationer av herrar Rask och Sjönell inom föreskriven tid.

Jag avser att besvara herr Rasks interpellation om åtgärder för att stimulera de mindre företagen den 21 april i samband med riksdagens debatter om de mindre och medelstora företagen. Och jag avser att besvara herr Sjönelles interpellation om sysselsättningskapande projekt i Norrbotten den 20 april i samband med svar beträffande Stålverk 80.

§ 3 Om instruktioner till förare av fordon för transport av hälso- och miljöfarligt gods

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att besvara herr Johanssons i Åmål (s) den 5 mars anmälda fråga, 1975/76:264, till herr kommunikationsministern, och anförde:

Herr talman! Herr Johansson i Åmål har frågat kommunikationsministern om han är beredd att redogöra för vilka åtgärder som vidtagits för att fordonsförare skall få nödvändiga instruktioner i samband med transport av hälso- och miljöfarligt gods.

Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Sverige har år 1974 anslutit sig till den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods på väg – ADR. Förutom Sverige är ett 15-tal stater anslutna till överenskommelsen. I ADR finns bestämmelser om transport av explosiva, brandfarliga, giftiga, frätande och radioaktiva m. fl. farliga ämnen. Enligt bestämmelserna krävs bl. a. att fordonsföraren skall vara försedd med skriftliga instruktioner som kortfattat anger på vilket sätt de transporterade ämnena är farliga och vad som skall göras vid olyckshändelse eller tillbud som kan inträffa under transport. Tillverkaren eller avsändaren av det farliga ämnet skall avfatta

*Meddelande om
tidpunkten för
besvarande av
interpellationer*

*Om instruktioner
till förare av fordon
för transport av
hälso- och miljöfarligt
gods*

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om instruktioner
till förare av fordon
för transport av
hälso- och
miljöfarligt gods*

instruktionerna såväl på ursprungslandets språk som på genomfarts- eller destinationslandets språk. För transporter som sker i Sverige skall sålunda finnas instruktioner på svenska språket. Det ankommer bl. a. på polismyndigheterna att övervaka att bestämmelserna följs. Enligt polisens bedömning – som får ses mot bakgrund av den korta tid som ADR-reglerna har tillämpats i Sverige – är efterlevnaden av bestämmelserna tillfredsställande.

I fråga om internationella vägtransporter av farligt gods finns det alltså utförliga bestämmelser om instruktioner till fordonsföraren.

När det sedan gäller nationella transporter pågår sedan en tid arbete med att utarbeta föreskrifter som i huvudsak ansluter till ADR-reglerna. De nationella transportererna regleras inom ramen för den på olika varuområden gällande produktkontrollagstiftningen. Detta innebär bl. a. att statens industriverk har hand om regleringen i fråga om explosiva och brandfarliga varor, statens strålskyddsinstitut regleringen i fråga om radioaktiva varor och produktkontrollnämnden regleringen i fråga om hälso- och miljöfarliga varor. Vad gäller explosiva och brandfarliga varor samt radioaktiva varor finns redan utförliga bestämmelser. Arbetet pågår emellertid med att i vissa avseenden anpassa bestämmelserna till ADR-reglerna.

Produktkontrollnämnden väntas till sommaren 1976 komma ut med föreskrifter om transport av giftiga och frätande ämnen i tank eller som bulklast. Föreskrifterna kommer att innehålla motsvarande krav som finns i ADR om att föraren skall vara försedd med skriftliga instruktioner på svenska språket. Vidare pågår inom produktkontrollbyrån vid statens naturvårdsverk arbete med att ta fram likartade föreskrifter om styckegodstransport av giftiga och frätande ämnen samt vissa farliga gaser. Dessa bestämmelser torde kunna träda i kraft under hösten 1977. Jag vill i detta sammanhang nämna att två av de största speditiönsföretagen, AB Svenska Godscentraler (ASG) och AB Godstrafik & Bilspedition, vid sina transporter redan nu – på frivillig väg – tillämpar ADR-reglerna, bl. a. de om instruktioner till föraren.

Herr JOHANSSON i Ämål (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga.

Även om man inom polisen anser att de internationella bestämmelserna följs hyggligt har jag ändå en känsla av att polismyndigheterna på vissa håll inte helt behärskar de enligt mitt sätt att se ganska krångliga ADR-bestämmelserna. Men jag skall inte nu gå in på dessa internationella bestämmelser. Det är klart att olycksrisker alltid förekommer vid transporter, men just nu i tjällossningstider är risken störst för våra tunga fordon. Jag har därför full förståelse för den oro som fordonsförarna känner vid transporter av det här slaget när de inte vet vilka åtgärder som skall vidtas om en olycka inträffar. Jag har vid flera tillfällen under den senaste tiden fått frågan: "När kommer det bestämmelser som klart anger hur vi skall hantera det gods som vi transporterar?" Det är en av an-

ledningarna till att jag ställt just den här frågan.

I industriministern svar fick jag två viktiga upplysningar i vad avser produktkontrollnämndens och naturvårdsverkets arbete, och jag noterar med tillfredsställelse att vi snart har att vänta klara bestämmelser i vad gäller de nationella transporterna. Men det vore också önskvärt att bestämmelserna kunde utformas så att de vore tillämpbara oavsett om transporten går på järnväg eller landsväg och att de i motsats till ADR-föreskrifterna blir klart preciserade och lättolkade.

Eftersom det här rör sig om både en trafiksäkerhetsfråga och en miljöfråga och även en arbetarskyddsfråga måste det vara angeläget att vi så snabbt som möjligt skapar goda garantier vid hantering av miljö- och hälsofarligt gods. Jag förutsätter därför att industriministern uppmärksam följer det arbete som nu är i gång och att arbetet sker utan onödiga tidsförluster.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om bibehållande av förenade fabriksverkens konfektionsverksamhet

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att besvara herr *Gustavssons* i Ängelholm (s) den 16 mars anmälda fråga, 1975/76:273, och anförde:

Herr talman! Herr Gustavsson i Ängelholm har frågat mig dels vilka möjligheter jag anser föreligga för en försäljning av Trivab Konfektions AB i Ängelholm till ett större företag i branschen, dels vilka möjligheter jag anser föreligga för företagets bibehållande och drift i fortsättningen.

I början av år 1970 behövde förenade fabriksverken öka sin produktionskapacitet inom konfektionssektorn. Verket övertog därför lokaler, maskiner och personal från ett enskilt beklädnadsföretag i Ängelholm som då höll på att avveckla sin verksamhet. För att administrativt ha hand om verksamheten i Ängelholm bildades Trivab Konfektions AB. Företagets dominerande produkter är kläder för sjukhuspatienter samt skyddskläder för sjukvårdspersonal och industrianställda. Antalet anställda vid Trivab uppgår f. n. till ca 100 personer.

I proposition 1975/76:122 om omorganisation av förenade fabriksverken föreslås att bl. a. konfektionsverksamheten skall avskiljas från verket med hänsyn till att denna typ av verksamhet är artfrämmande för verkets huvuduppgift att tillverka och underhålla försvarsmaterial. Trivab har under senare år uppvisat en gynnsam utveckling och visar nu tillfredsställande lönsamhet. Jag ser därför positivt på möjligheten att sälja företaget till någon som har bättre förutsättningar än fabriksverken att utnyttja företagets möjligheter att utvecklas. I första hand kommer att prövas om företaget kan sammanföras med något annat statligt kon-

Nr 92

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om bibehållande
av förenade
fabriksverkens
konfektionsverk-
samhet*

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den manuell-
la glasindustrin*

fektionsföretag. Genom att Trivab har kunnig personal och tillverkar produkter av erkänt hög kvalitet inom ett område där efterfrågan beräknas öka, finns det enligt min bedömning goda förutsättningar för att företaget även i fortsättningen skall kunna drivas i Ängelholm i ungefär oförändrad utsträckning.

Herr GUSTAVSSON i Ängelholm (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret från industriministern.

När propositionen lades fram för någon tid sedan åtföljdes den av ett meddelande i tidningen om bl. a. förändringen av verksamheten i Ängelholm. Det väckte givetvis oro bland personalen på den här industrin, som uppgår till ca 100 personer. Man reagerade och menade att det var egendomligt att det skulle vara nödvändigt att signalera om nedläggning av ett företag som har full sysselsättning. Huvuddelen av det som tillverkas på fabriken är sjukhuspersedlar av olika slag, och man har haft full sysselsättning. Produkterna levereras i största utsträckning till Landstingens inköpscentral.

Nu har ju industriministern gett ett, såvitt jag kan bedöma, positivt svar på de frågor jag har ställt om industrins fortsatta bestånd och utveckling. Jag hoppas att vi kan räkna med industriministerns medverkan när det gäller att garantera industrin fortsatt framgång och verksamhet i Ängelholm.

Jag ber än en gång att få tacka för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om åtgärder för att stödja den manuella glasindustrin

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels herr *Fagerlunds* (s) den 4 mars anmälda interpellation, 1975/76:138, dels herr *Nilssons* i Kalmar (s) den 5 mars anmälda interpellation, 1975/76:142, och anförde:

Herr talman! Herr Fagerlund har frågat mig om jag avser att redan i vår föreslå riksdagen åtgärder för att tillgodose den manuella glasindustrins närliggande behov av investeringskapital och om jag tänker ta initiativ till en samordnad och långsiktig marknadsföringskampanj för svenskt glas på exportmarknaden.

Herr Nilsson i Kalmar har frågat mig om jag är beredd att dels tillsätta en glasindustrikommission med uppdrag att framlägga förslag till långsiktig lösning av branschens problem så att arbetslöshet undviks, dels i samarbete med arbetsmarknadsministern medverka till att nu varslade uppsägningar i Björkshult och Målerås uppskjutes tills nämnda kommission lagt sitt förslag.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Den manuella glasindustrins problem har sedan länge varit föremål

för särskild uppmärksamhet från regeringens sida. Branschfrämjande åtgärder i form av utbildnings-, export- och direkta strukturinsatser sattes in i början av 1970-talet och har t. o. m. budgetåret 1974/75 inneburit att branschen har beviljats statligt stöd på sammanlagt nära 16 milj. kr., fördelat med 6,2 milj. kr. i bidrag och 9,6 milj. kr. i s. k. strukturgarantier. Avsevärda insatser har också gjorts inom ramen för arbetsmarknadspolitiken. Det är således betydande resurser som på detta sätt har tillförts den manuella glasindustrin. Åtgärderna har haft en omvitnat stor betydelse för branschens utveckling. Trots detta har branschen alltjämt problem.

Statens industriverk har nyligen överlämnat en utredningsrapport om den manuella glasindustrin. Rapporten har utarbetats av en arbetsgrupp med representanter för branschens företag och arbetstagare. Arbetsgruppen har bl. a. analyserat branschens lönsamhetsutveckling och marknadssituation. Enighet råder om att branschen i dag lider av överkapacitet. En viss minskning av produktionen synes nödvändig. Arbetsgruppen förutser att 5 eller 6 arbetsställen med sammanlagt mellan 300 och 500 sysselsatta kommer att läggas ned inom förhållandevis kort tid.

De förslag som arbetsgruppen har lagt fram går ut på att staten genom förmånliga lån skall tillgodose branschens omedelbara finansieringsbehov som anges till 30 milj. kr. Vidare föreslås förstärkta branschfrämjande åtgärder under fem år, avseende exportinsatser och konsultbidrag till framför allt tekniska undersökningar. Arbetsgruppens förslag kommer att beredas på sedvanligt sätt. Denna beredning kommer troligen inte att hinna avslutas under våren.

Beträffande frågan om en samordnad och långsiktig marknadsföringskampanj på exportmarknaderna vill jag erinra om att stöd till glasindustrins exportansträngningar ingår i de branschfrämjande åtgärderna. Förslag som berör eventuella fortsatta åtgärder på detta område har, som jag just nämnt, tagits upp av industriverkets arbetsgrupp.

Rent allmänt vill jag framhålla att strukturuomvandlingen inom svensk glasindustri nog får betraktas som en nödvändighet. Vi möter i dag denna utveckling på två sätt: dels genom fortsatta industripolitiska insatser för att öka effektiviteten och konkurrenskraften inom branschen och därmed långsiktigt säkra sysselsättningen, dels genom att med arbetsmarknadspolitiska insatser se till att en ofrånkomlig utslagning sker i socialt acceptabla former. Till det senare slaget av insatser hör givetvis att söka bereda rådruum för att aktivt undersöka möjligheterna till annan sysselsättning. Det är genom en planmässig strukturuomvandling i denna mening som vi bäst tillvaratar våra samlade resurser. Det resonemanget gäller generellt och således också för den manuella glasindustrin.

Inom ramen för de fortsatta branschfrämjande åtgärder som har föreslagits för glasindustrin i årets budgetproposition har – om förslagen bifalls – statens industriverk möjlighet att aktivt stärka branschens konkurrenskraft. Detta arbete avses även i fortsättningen ske i nära kontakt med representanter för branschens företag och arbetstagare. Mot denna

Nr 92

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den manuell-
la glasindustrin*

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den
manuella glasindu-
strin*

bakgrund och med hänsyn till att en arbetsgrupp just avslutat sin översyn av branschens problem och kommit med förslag till åtgärder bedömer jag inte att behov nu föreligger av en särskild glasindustrikommission.

Nedläggning av Björkshults och Målerås glasbruk inom Kronagruppen har nu aviserats. Kronagruppen, som bildats med hjälp av det statliga strukturstödet, kan f. n. inte finna avsättning för hela sin produktion och har kommit in i akuta svårigheter. Genom att statens industriverk beviljat en förhållandevis stor industrilånegaranti kan huvuddelen av sysselsättningen inom Kronagruppen troligen räddas. En förutsättning har dock ansetts vara att produktionen anpassas till en realistisk nivå med hänsyn till marknadsförutsättningarna. Efter samråd med chefen för arbetsmarknadsdepartementet vill jag härvidlag nämna att länsmyndigheterna i Kalmar län f. n. utreder möjligheterna att förlänga driften vid Björkshults och Målerås glasbruk under i varje fall så lång tid att olika sysselsättningsalternativ bättre kan överblickas. När resultatet av detta utredningsarbete ligger klart får vi se vilka möjligheter till lösningar som kan föreligga.

Herr FAGERLUND (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min interpellation. Jag beklagar dock att icke industriministern anser att det är möjligt att få fram ett förslag i fråga om de 30 milj. kr. som arbetsgruppen föreslår för våren 1976.

Jag gör det med tanke på den situation som glasindustrin befinner sig i f. n. Jag beklagar det också med tanke på det svar som industriministern ger på herr Nilssons i Kalmar fråga om möjligheter till förlängd drift vid Björkshults och Målerås glasbruk – inte på så sätt att jag icke anser att åtgärder på kort sikt måste sättas in för att trygga sysselsättningen, utan från den utgångspunkten att glasindustrin icke kan leva på brandkårsutryckningar från samhällets sida varje gång som ett företag är nedläggningshotat.

Vad glasindustrin – med tanke på tryggheten för de anställda och för det samhälle där glasbruken ligger – behöver är en långsiktig lösning på problemen.

Under de senaste åren har investeringarna i den manuellt arbetande glasindustrin varit låga. Arbetsgruppen inom industriverket konstaterar: "Sedan länge har glasbruksföretagens aktieägare själva varit ovilliga eller oförmögna att genom nyemission öka det egna kapitalet i glasbruksföretagen. Flera av glasbruksföretagen har haft en traditionell ovilja mot att låna pengar även om möjligheter funnits."

Jag tror att utredningen har rätt i detta sitt konstaterande. Glasbruksägarna har levt sitt eget liv i sitt eget lilla rike. Först på senare tid har en diskussion om sammanslagningar och förstärkningar kommit upp och i tre fall lett till samgående som på lång sikt är till gagn för industrin.

I den motion som herr Pettersson i Nybro och jag väckte år 1967 tillsammans med kamrater från resp. länsbanker skrev vi: "En fortsatt

strukturförändring kan genom knappheten på kapital få ökad hastighet." Och vi ville att samhället och berörda parter skulle gemensamt klarlägga utvecklingen.

Denna motion, som fick en välvillig behandling i utskottet, ledde fram till den första glasutredningen. Det uttalades att länsstyrelserna skulle fullgöra detta uppdrag. Jag skall inte närmare gå in på denna utredning utan vill bara nämna att den fick till följd de åtgärder som industriministern redovisat. Men detta räcker inte till i dagens läge.

I arbetsgruppens rapport finns siffror på det kapital som nu arbetar inom glasindustrin. Per anställd var det 59 000 i anläggnings- och 24 000 i rörelsekapital, dvs. sammanlagt 83 000 kr. De 30 milj. kr. som arbetsgruppen föreslår till investeringar motsvarar ca 12 500 kr. per anställd, om man utgår från de 2 500 sådana som i dag finns. Jag är övertygad om att detta belopp är för litet för att kunna leda till en långsiktig lösning för glasindustrin. Det behövs säkert en summa av 100 milj. kr. för de nödvändiga investeringarna. Det gäller en förbättring av lokaler, ugnar och maskiner och sist men inte minst av arbetsmiljön. Glasarbetarna skall inte behöva riskera sin hälsa. Dessa belopp är i relation till våra insatser i t. ex. varvsindustrin eller stålverket i Luleå småpengar. 100 milj. kr. skulle innebära en investering per anställd av mellan 40 000 och 50 000 kr. Detta kan jämföras med 4 milj. kr per anställd i stålverket i Luleå. Och det skall inte vara fråga om bidrag utan om lån på fördelaktiga villkor. En sådan satsning skulle medföra att de anställda och den bygd där glasbruken i dag finns skulle med större optimism kunna möta framtiden.

Men utöver satsningen på glasindustrin måste det också sättas in åtgärder för att undanröja ensidigheten i berörda kommuners näringsliv. Där har jag fått det svaret från arbetsmarknadsministern att lokaliseringstöd kan utgå. Men kanske behövs även direkta statliga insatser för att bygga upp nya industrier inom glasbruksdistriktet.

När det gäller marknadsföringsåtgärder vill jag säga i anledning av industriministerns svar, att utan det statliga stöd som nu utgår skulle den manuella glasindustrin ha varit i ett ännu svårare läge än vad den är. Kostnaderna för att sälja på utlandet är av sådan storleksordning att de små glasbruken icke har någon möjlighet att själva klara detta. Och om vi skall kunna behålla alla arbetstillfällen som finns i dag, måste exporten ökas från nuvarande ca 40 % till 60 % av den samlade produktionen. Om man tar med i beräkningen att exportandelen från 1930-talet har ökat från 30 % till nuvarande 40 %, förstår var och en att det behövs stora insatser. Men om man gör satsningar kan man lyckas. Australien är ett bra exempel, där man på tio år har fördubblat marknadsandelen.

I många länder skulle man kunna uppnå liknande resultat. Men då fordras det samarbete såväl i fråga om själva försäljningen som i fråga om produktval. Det nuvarande läget med ett ständigt passande på varandra måste ändras. Ökad specialisering och egen produktutveckling

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den manuel-
la glasindustrin*

måste skjutas i förgrunden. Jag tror inte att glasbruken själva är mogna för en sådan omdaning. Genom riktat statligt stöd och genom att olika stödformer binds till vissa förutsättningar kan man lyckas. Jag skulle vilja säga till industriministern: Driv ihop den manuella glasindustrin till gemensamma satsningar och långsiktig planering. Endast då har glasindustrin en framtid. Om det som hittills blir ett allas krig mot alla och staten skall gripa in med stödåtgärder varje gång ett glasbruk är i farozonen, kommer de anställda inom glasindustrin att även i framtiden få leva i otrygghet – och inte bara de anställda utan alla som bor i de berörda bygderna.

Till slut uttalar jag den förhoppningen att industriministern driver fram de här förslagen om stödåtgärder så snabbt som möjligt. Tiden är verkligen knapp.

Ännu en gång tack för svaret.

Herr NILSSON i Kalmar (s):

Herr talman! Också jag ber att få tacka industriministern för svaret på interpellationen.

Det är riktigt, som anges i svaret, att glasindustrin länge har haft problem. Det är vi helt överens om. Det är likaledes riktigt att glasindustrin har varit föremål för vissa stödåtgärder, som också har givit en hel del resultat. Det är inget tvivel om det.

Nu har, som industriministern påpekar i svaret, statens industriverk gjort en utredning om den manuella glasindustrin. Enligt utredningsrapporten råder det enighet om att branschen lider av överkapacitet, och en viss minskning av produktionen anses nödvändig.

Receptet skulle alltså i stort sett vara att lägga ned ungefär fem glasbruk och friställa 300–500 människor inom glasindustrin. Utredningen framhåller emellertid själv att detta är precis det recept som man använt tidigare. Från 1960 till 1974 har det lagts ned inte mindre än 22 tillverkningsställen, alltså en minskning med hälften – i dag finns det 22 kvar.

Från 1967 till 1974 har man minskat antalet anställda med ungefär 1 000 människor. Man har med andra ord tillämpat det recept som industriverkets utredning nu föreslår. Det har alltså inte blivit någon reell förbättring för branschen, utan man har fått en viss storleksrationalisering m. m., och man har kanske slagit ut de minst bärkraftiga bruken, men någon långsiktig lösning har det inte varit fråga om.

Till yttermera visso säger denna utredning: "För att skydda sysselsättningen vid de utvecklingsbara glasbruken är det väsentligt att staten och berörda myndigheter och kommuner ej onödigtvis försämrar livsbetingelserna för de utvecklingsbara glasbruken genom att hålla de icke utvecklingsbara företagen i gång av sysselsättningsskäl." Man säger vidare: "Samtidigt bör uppmärksammas behovet av att tillförsäkra de utvecklingsbara bruksorterna med erforderlig samhällsservice, bostäder etc."

Ja, det är väl i och för sig bra, men den statliga utredningen säger inte ett enda ord om vad som skall göras med de orter där glasbruk läggs ner – inte någonting har man, såvitt jag kunnat finna, nämnt om detta. Utredningen har inte gjort något försök att lägga fram problemen för en långsiktig lösning, utan man hänvisar bara till att verksamheten skall dras ner i stället.

F. ö. kan man ställa sig frågan: Vilka glasbruk är utvecklingsbara? Ja, det är förmodligen de som har mest pengar, jag vet inte, eller kanske de som har bästa sortimentet att sälja, men jag vet inte heller om det kan vara dessa. Man kan också fråga vem som skall avgöra vilka glasbruk som är utvecklingsbara. Det har man inte heller nämnt någonting om, trots att man sagt att det skall satsas på dem. Speciella insatser skall alltså göras på just de orter som är utvecklingsbara – detta säger utredningen utan att tala om vilka det är fråga om. Jag menar att det inte kan vara riktigt att gå förbi de bruksorter där företagen tvingats till nedläggning, utan att säga någonting om det. Nu har visserligen industriministern nämnt detta i sitt svar här, även om jag beklagar att han inte gått så långt som jag skulle ha önskat.

Utredningen sade alltså i sitt betänkande för några veckor sedan, det jag citerat, och jag tror inte att det hann gå mer än en vecka förrän Kronagruppen meddelade att Målerås och Björkshults glasbruk, båda belägna i Kalmar län, skulle läggas ned. Detta var beklämmande med hänsyn till att det i bägge dessa orter är strängt taget omöjligt att få annan sysselsättning. Flera av de anställda där har egnahem, och dessa människor är naturligtvis hårdast låsta till orten, men även i övrigt är det svårigheter.

Jag skulle också vilja sätta ett frågetecken i kanten för hanteringen av detta ärende. När Kronagruppen började diskutera de här frågorna tog man kontakt med länsarbetsnämnden i Kronobergs län, i Växjö. Så småningom kom man fram till att man skulle lägga ner två glasbruk i Kalmar län, och då kom man underfund med att man kanske borde ta kontakt med länsarbetsnämnden i Kalmar län också. Detta är, tycker jag, ett typexempel på hur arbetsmarknadsmyndigheterna helt enkelt inte får arbeta. Här skulle självfallet bägge länsarbetsnämnderna samtidigt ha varit inkopplade. Det förfaringssätt som nu har tillämpats ger möjligheter till otrevliga spekulationer om vad som nu har inträffat. Detta är enligt min uppfattning ett märkligt förfaringssätt.

Utredningen från statens industriverk talar också om kapitalbrist – även Bengt Fagerlund var inne på den frågan – och säger att det är nödvändigt att stärka glasbrukens kapital på annat sätt men att det har funnits finansiella bekymmer och kapitalbrist. På s. 27 i utredningens betänkande sägs: "De senaste årens mer eller mindre konstanta kapitalransonering har gjort att glasbruken trängts undan på lånemarknaden, eftersom det funnits överflöd på mer kreditvärdiga lånekunder." Sedan kommer det citat som herr Fagerlund läste upp här nyss, och därtill uttalandet att flera av glasbruksföretagen har haft en traditionell ovilja

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den manue-
la glasindustrin*

mot att låna pengar även om möjligheter därtill funnits.

Det här är ju rent märkligt. Först säger utredningen att det råder kapitalbrist och sedan talar den om en ovilja att över huvud taget skaffa det kapital som har varit nödvändigt.

Men inte nog med detta. På s. 30 konstaterar utredningen i en redogörelse för de samhällsinsatser som har gjorts, att det 1970/71 anslogs 4 milj. kr. i lånegarantier till branschen, men av detta har till dags dato endast 1,6 milj. kr. utnyttjats. Då är frågan: Har verkligen kapitalbrist varit avgörande, eller har det varit så stränga regler kring garantierna att man inte har kunnat få loss pengarna? Här måste det såvitt jag kan förstå vara något fel i det hela.

Det är väl också allmänt omvittnat att ett cyniskt spel drivs mellan glasbruket, och det spelet drabbar även deras anställda på ett sätt som inte borde få förekomma. Man brukar säga att två slår den tredje i den här branschen. Av den anledningen hade det varit önskvärt att statsmakterna gått in, om inte med en kommission så i alla fall någonting ditåt, så att man hade kunnat styra det hela. Utredningen har visat problematiken här, och det är utmärkt att man har inventerat den, men att komma med ett recept som bara betyder nedläggning och vissa små kapitalinsatser tycker jag är felaktigt.

Det kan väl inte helt uteslutas att här finns skäl för rationaliseringar o. d., men i första hand håller jag med Bengt Fagerlund om att man borde pröva utvägen att öka glasbrukens export genom en samlad, gemensam satsning. Den kommission, eller vad man skulle ha, som jag har förordat borde då ta initiativet till ett sådant samarbete.

Om detta inte är möjligt – O.K., då återstår förmodligen ingen annan väg än att göra neddragningarna, men då skall vi också se till att ersättningsarbeten finns för de människor som drabbas av nedläggningarna så att de inte blir lidande ekonomiskt eller på annat sätt.

Vi har vetat om glasbrukskrisen i 15–20 år, och likväl förekommer denna "brandkårsuttryckning" och det system som man nu tydligen är beredd att tillämpa. På det sättet bör det enligt min uppfattning inte vara.

Jag vill avslutningsvis ändå tacka industriministern för den lilla stråle av hopp som finns i avslutningen av hans svar på interpellationerna, nämligen att man nu undersöker möjligheterna att förlänga driften vid glasbruket i Målerås och Björkshult. Jag anser att det är absolut nödvändigt att fortsätta driften tills man kan skaffa andra sysselsättnings-tillfällen. Jag är också övertygad om att det kommer att bli billigare att göra detta än att skapa andra jobb åt de människor som bor på de här orterna, för som jag redan har sagt torde det vara helt omöjligt att få ersättningsjobb där. Men i första hand måste vi få fram en mera långsiktig lösning för glasindustrin.

Herr HOVHAMMAR (m):

Herr talman! Industriministern har nyss i interpellationssvaret gett sin syn på den manuella glasindustrin i vårt land och de specifika problem som denna hantering har. Det är alldeles riktigt att branschen sedan länge har varit föremål för en särskild uppmärksamhet från regeringens sida, och det är också riktigt att olika branschfrämjande åtgärder satts in för att om möjligt stärka konkurrenskraften

När industriministern i sitt svar framhåller att branschen sedan början av 1970-talet beviljats statligt stöd på nära 16 milj. kr. vill jag dock stryka under att av det angivna beloppet utgörs drygt 9 milj. kr. av strukturgarantier, dvs. garantier för vissa av företagen själva upptagna lån. Denna garantiform är nog så värdefull för dem som har möjligheter att rätt utnyttja den. Vi skall dock märka att det är endast ett fåtal företag det gäller. De skall också i princip vara både lönsamma och expansiva för att kunna komma i fråga för en sådan garanti.

I den i interpellationssvaret redovisade utredningen, som statens industriverk nyligen lagt fram och till vilken också herrar Fagerlund och Nilsson i Kalmar här hänvisat, har vår manuella glashantering blivit föremål för en mycket ingående analys. Det finns därför ingen anledning för mig att här ytterligare uppehålla mig vid de yttre formerna för branschverksamheten, lokalisering m. m.

I stort sett föreligger enighet om att branschen befinner sig i ett utomordentligt svårt läge, i en besvärlig konkurrenssituation, såväl på vår egen hemmamarknad som på exportmarknaderna. Däremot skiljer sig bedömningarna avsevärt från varandra när det gäller att klarlägga orsakerna till branschproblemen och till att den manuella glasindustrin befinner sig i ett så utsatt läge. Vi har från branschens sida vid flera tillfällen sökt informera såväl statsråd som riksdagsledamöter vilka haft att ta ställning till olika frågor angående manuell glashantering och dess problem.

I industriverkets utredning klargörs med ett, som jag tycker, väl dokumenterat material att branschen som helhet ej är lönsam. Samtidigt har dock i utredningen öppet framförts synpunkten att branschen i sig själv har en sådan mångfald oersättliga värden inbyggda att förutsättningar måste skapas för att huvuddelen av branschen skall kunna leva vidare. Mot denna bakgrund framläggs också ett antal förslag som rimligen bör verka i rätt riktning. Enligt min uppfattning har man dock inte tillräckligt kraftfullt tagit upp kostnadsaspekterna. I en bransch som har att arbeta i internationell konkurrens kan man nämligen inte komma förbi kostnadsfrågorna.

Herr talman! Själva kärnfrågan för vår företagsamhet, i varje fall när den inte drivs i allmän regi, är att företagen måste vara lönsamma, dvs. att de måste vara vinstgivande så att man kan investera och hänga med i utvecklingen. Utan att en lönsamhet kan ses som ett sannolikt resultat av insatta stödåtgärder är dessa i rätt stor utsträckning förfelade. Under en följd av år har branschen, som industriministern också mycket riktigt

Nr 92

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den
manuella glasindu-
strin*

*Om åtgärder för att
stödja den
manuella glasindu-
strin*

framhållit, fått del av olika statliga stödåtgärder. Inom branschen har vi tagit emot stödet – jag har delvis också varit initiativtagare till vissa speciellt exportfrämjande aktiviteter genom motioner här i riksdagen – i förhoppningen att vi därmed skulle kunna komma loss ur den lönsamhetsproblematik som branschen sedan länge har befunnit sig i.

Man kan då säga att vi inte har lyckats särskilt väl med detta, och det finns flera orsaker därtill. Främst är det branschens egenskap att vara mycket arbetskraftsintensiv. I statistiska centralbyråns redogörelse kan jag inte finna att någon tillverkningsindustri i vårt land är mer arbetskraftsintensiv än den manuella glashantering. Industriverket anger i sin utredning att lönekostnader och sociala kostnader tillhoppa under år 1976 i den manuella glasindustrin kommer att uppgå till 57 à 58 % av totalkostnaderna. Detta är oroande, herr talman, men än värre är att de sociala kostnaderna, och icke minst då den del som utgörs av den allmänna arbetsgivaravgiften, successivt kan förväntas stiga ytterligare i höjden. Vi hörde ju så sent som för några dagar sedan aviseringar om ytterligare höjningar med 3 %. Det skulle för den här mycket utsatta industrin innebära merkostnader på i runt tal 3 milj. kr. Om man ställer detta mot det exportstöd vi får på 700 000 kr. förstår var och en vad det hela handlar om.

Går det inte att finna andra former för att tillföra statskassan erforderliga medel än fortsatta höjningar av dessa arbetsgivaravgifter blir det inte bara vår manuella glasindustri utan även andra delar av näringslivet som får mycket stora svårigheter att upprätthålla sysselsättningen – en sysselsättning som alla i dag säger sig vilja slå vakt om, inte minst med hänsyn till ungdomsarbetslösheten, som ju är i tilltagande. Alldeles speciellt drabbar dessa påslag de mindre och medelstora företagen, vilka oftast – i skilda branscher – är mycket arbetskraftsintensiva. Det bara förhåller sig på det sättet.

Herr talman! Av industriministerns svar framgick att vår bransch under en femårsperiod i direkta bidrag från staten fått 6,2 milj. kr., dvs. drygt 1 milj. kr. per år. Det kan kanske vara av ett visst intresse att jämföra dessa belopp på drygt 1 milj. kr. årligen med de belopp som tillförs det allmänna – stat och kommun – genom att branschen över huvud taget bedriver nuvarande verksamhet.

Vi har en beräknad omsättning för manuellt glas under 1976 på 225 milj. kr. Direkta arbetslöner är 45 % av 225 milj. kr., alltså 100 milj. kr. Genomsnittligt kan beräknas att minst en tredjedel – och det är ganska lågt räknat – av den anställdes löneinkomst återgår till det allmänna i form av egna skatter. Det blir ca 33 milj. kr. De sociala kostnaderna utgör ca 30 % av lönesumman, som var 100 milj. kr.; då har vi ytterligare 30 milj. kr. Vidare har vi energiskatter som går på ca 2 milj. kr. Summa skatter och avgifter som branschen lämnar blir 65 milj. kr.

Härtill kommer övriga skatter och avgifter av offentligrättslig art – moms och mycket annat – som den anställda har att betala ur sin nettolön. Även det är ju rätt mycket pengar.

Nuvarande tribut till det allmänna som glasindustrin lämnar på ett år uppgår sålunda till ett belopp väsentligt större än 65 milj. kr. Detta, herr talman, bör vägas in i den bedömning som industriministern kommer att göra när han i departementet inom kort tar ställning till de förslag som industriverket redovisar i den här återopade utredningen.

Allra sist vill jag något kommentera herrar Fagerlunds och Nilssons i Kalmar interpellationer. Där ges en beskrivning av den manuella glasindustrins situation som jag i stort kan instämma i. Jag kan också instämma i vad herr Fagerlund sade om behovet av investeringskapital och en om möjligt mer samordnad marknadsföringskampanj för svenskt glas. Likaså kan jag instämma med herr Nilsson när han talar om angelägenheten av en mera långsiktig lösning av branschens problem, så att arbetslöshet om möjligt undviks. Om å andra sidan statsmakterna hade fört en annan näringspolitik med ett – som jag tycker – mer rimligt klimat för arbetskraftsintensiva branscher hade dessa frågor varit betydligt lättare att komma till rätta med än vad de i dag är.

Med det konstaterandet, herr talman, ber jag att få sluta.

Herr ANDERSSON i Nybro (c):

Herr talman! Jag tycker det är bra att industriministern är positiv till tanken att ge andrum för att försöka finna lösningar på problemen för de båda krisdrabbade samhällen som det här gäller. Men enligt min uppfattning hade det varit ännu bättre om industriministern hade uttalat en klar målsättning för att säkra en fortsatt drift vid båda glasbruken.

Industriministern är säkert medveten om att samhällena Målerås och Björkshult kommer att drabbas mycket hårt, om dessa båda glasbruk läggs ned. Alla som är bosatta i de samhällena är nästan helt beroende av att glasbruken kan fortsätta sin verksamhet. Små möjligheter att få arbete inom rimligt pendelavstånd gör dessutom samhällena särskilt sårbara.

Det är också en enig bedömning inom länet att de områden som de båda glasbrukssamhällena representerar tillhör de svagare från sysselsättningssynpunkt. Därför har också länsmyndigheterna bl. a. i arbetet med länsplaneringen ansett det självklart att denna del av länet måste prioriteras när det gäller att stärka sysselsättningen. Länet har tagit fasta på uttalanden från regering och riksdag om det angelägna i att planera för regional balans. Det har människorna naturligtvis också gjort i dessa samhällen och bygder. En nedläggning av glasbruken skulle de anställda, bygden och kommunerna uppleva som att statsmakterna hade tappat bort sina målsättningar. Vid en nedläggning av glasbruken skulle riksdagens och regeringens uttalanden om regional jämlikhet upplevas som tomma ord utan värde för dem som drabbats av nedläggningen. Enligt min uppfattning är det alltså i hög grad en förtroendefråga för statsmakterna att med konkreta åtgärder försöka rädda sysselsättningen i de båda glasbrukssamhällena.

Det vore fel om en tillfällig konjunkturedgång fick diktera och styra

*Om åtgärder för att
stödja den manuel-
la glasindustrin*

beslutet om de här glasbrukens framtid. Det ligger en fara i att utifrån tillfälliga avsättningsproblem avkunna dödsdomar över olika glasbruk och samhällen. Hur många företag är det inte som får känna av dåliga konjunkturen? Jag tycker att det måste vara ett gemensamt intresse för samhället, företagen och de anställda att försöka komma över de kriserna så snabbt som möjligt.

Jag tror också att det i verkligheten oftast är lättare för samhället att rädda ett företag över en tillfällig kris än att hitta ett nytt seriöst företag. När arbetsmarknadsministern besökte länet helt nyligen var det många som – med all rätt, det erkänner jag – reste kravet på nylokaliseringar till Kalmar län. Ingemund Bengtsson konstaterade då helt realistiskt att man inte utan vidare kan plocka fram nya seriösa lokaliseringsalternativ. Han uppmanade oss i stället att slå vakt om de företag som vi redan har.

Att analysera förutsättningarna för att öka och stärka sysselsättningen i de företag som länet och bygden redan har är säkert en klok politik. Det är också den linjen statsmakterna bör följa när det gäller samhällena Målerås och Björkshult, och det är heller ingen ny linje från statsmakternas sida. Vid åtskilliga tillfällen har regeringen med all rätt gått in med punktinsatser för att rädda sysselsättningen vid olika såväl statliga som privata krisdrabbade företag. Det har då vid åtskilliga tillfällen gällt ganska betydande belopp. Låt mig här endast peka på varvskriserna och driftsförlusterna vid vissa statliga företag.

Motiven för insatserna har varit både starka och många. Främst har det gällt tryggheten för dem som hotas av arbetslöshet. Men sannolikt är det ofta även samhällsekonomiskt väl motiverat att rädda sysselsättningen på den ort där människorna redan finns.

En nedläggning av verksamheten vid de båda glasbruken Björkshult och Målerås skulle, som föregående talare visade, innebära stora samhällsekonomiska förluster. En kapitalförstöring är oundviklig när en stor del av bostäderna inte kan utnyttjas. Lokala serviceanläggningar i form av samlingslokaler, idrottsplatser och skolor skulle inte heller bli utnyttjade. Även underlaget för privat service skulle ryckas undan. Befolkningsunderlaget blir inte tillräckligt för att man skall kunna upprätthålla en tillfredsställande lokal service.

Det är överflödigt att här dessutom peka på de stora kostnader som skulle följa av en omskolning och omflyttning av människorna. Dessa kostnader känner vi alltför väl.

Allt detta är naturligtvis människorna i dessa samhällen väl medvetna om. Därför har de svårt att förstå statsmakterna om dessa inte är beredda att helhjärtat stötta en fortsatt drift vid glasbruken. Glasarbetarna kommer då att fråga sig om inte deras trygghet är lika angelägen som varvsarbetarnas i Göteborg. De båda kommunerna Nybro och Högsby frågar sig naturligtvis om inte deras samhällens existens är lika angelägen som existensen av andra samhällen i andra delar av landet.

Det är sant att dessa samhällen inte bärs upp av några starka eko-

nomiska intressen. Här finns inte heller de stora väljarskarorna. Men det får inte vara något skäl för statsmakterna att inte handla snabbt och konstruktivt. Kan vi i dag stödja en varvsproduktion som lägger upp det ena stora jättefartyget efter det andra, får inte tillfälliga avsättningsproblem vid ett par små glasbruk vara ett skäl för nedläggning.

Jag vill också varna för att måla glasbrukens framtid alltför mörkt. Det kan leda till felaktiga och förhastade slutsatser om nedläggningar. Uppemot 30 % av glasexporten går i dag till USA och 10 % till Australien. Däremot är det sämre ställt med exporten till de stora industriländerna i Europa. Men med en såvitt jag förstår relativt liten förbättring av försäljningen till dessa länder skulle vi snabbt lösa de avsättningsproblem som glasindustrin i dag brottas med. Att slå vantarna i bordet när vi inte ens hunnit göra de ökade insatser på exportsidan som man tycks vara enig om förefaller minst sagt lättvindigt. Svensk glaskonst har ett högt anseende på en stor del av den internationella marknaden. Vad är det som säger att vi inte skulle kunna ge det svenska glaset samma ställning på den stora marknad där vi i dag säljer helt blygsamt?

Det vore naturligtvis fel om vi inte hade förståelse för de svårigheter som möter de svenska glasbruken. Kostnadsläget är högt i jämförelse med omvärldens. Här bör statsmakterna beakta att arbetsgivaravgifterna slår särskilt hårt mot den personalintensiva glasindustrin. Samhället måste också ta hänsyn till att glasbruken medverkar till att hålla sysselsättningen uppe i områden som är i särskilt behov av att slå vakt om sina arbetstillfällen. I förhållande till insatt kapital tillför glasbruken sannolikt staten mer av skatter och avgifter än vad den kapitalintensiva industrin gör.

Om man beaktar detta bör det vara särskilt lätt för regeringen att generöst göra de insatser som är nödvändiga för att rädda sysselsättningen inom svensk glasindustri. Jag är tacksam för den positiva inriktningen i industriministerns svar när det gäller att ge andrum. Men det hade, som jag sade inledningsvis, varit ännu bättre om industriministern hade uttalat den klara målsättningen att försöka rädda driften vid de båda aktuella bruken.

Jag skulle avslutningsvis vilja formulera ett program för glasindustrin i följande punkter:

1. Statsmakterna måste sätta in de punktåtgärder som är nödvändiga för att rädda driften vid de två nedläggningshotade glasbruken i Björks-hult och Målerås.
2. Glasbruken måste tillföras kapital på generösa villkor för att kunna klara en snabb upprustning av arbetsmiljön och för att kunna göra de övriga investeringar som är nödvändiga för att höja konkurrenskraften.
3. Exportstödet måste snabbt byggas ut och sannolikt ges en större omfattning än som föreslagits i den nyligen presenterade utredningen.
4. Det finns anledning att överväga om inte den s. k. löneskatten eller allmänna arbetsgivaravgiften bör slopas eller åtminstone lättas för en så arbetsintensiv näringsgren som glasindustrin.

*Om åtgärder för att
stödja den manuel-
la glasindustrin*

Låt oss se vad dessa offensiva åtgärder kan ge för resultat! Blir de tillräckligt kraftfulla är jag optimist när det gäller att säkra sysselsättningen inom svensk glasindustri.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Det här blir på något sätt en småländsk eftermiddag, eftersom vi nu diskuterar ett branschområde som i så hög grad är lokaliserat till Småland och kanske framför allt till dess sydöstra delar.

Vi som kommer från Småland gläds över vår glasindustri. Den är gammal, den är ursprunglig i dessa bygder och den har varit och är en tillgång för Småland och för landet. Den är en på något sätt särpräglad konstart som lever kvar och som vi hoppas skall leva kvar ännu mycket länge. Men det är ändå nödvändigt att se realistiskt på hurdan utvecklingen har varit och hur vi skall bedöma den för framtiden.

Vi kan inte bortse från att det också i andra länder finns en glasindustri som konkurrerar med vår egen – det finländska glaset exempelvis har vunnit åtskilligt av den svenska marknaden. Då har man anledning ställa sig frågan: Vad är det som har givit exempelvis finsk glasindustri möjlighet att i någon mån tränga tillbaka vår egen glasindustri? Är det det förhållandet att den har använt mera kapital för teknisk utrustning? Det har sagts mig från åtskilliga sakkunniga att så är fallet.

Då finner jag det inte förvånansvärt att den arbetsgrupp som har sysslat med detta i industriverket har tagit upp speciellt investeringsproblemen. Man har kunnat notera att lönsamheten för framför allt de mindre glasbruken inte har varit tillräcklig för att möjliggöra nödvändiga investeringar. Ofta är glasbruken relativt små. Och det är inte så, herr Nilsson i Kalmar, att utredningen bara talar om nedläggningar och möjligtvis litet investeringskapital – det är framför allt behovet av samordning och samverkan mellan bruken som man vill rikta uppmärksamheten på.

Detta är inte den första utredning beträffande branschen som görs. Jag kan inte erinra mig hur många glasindustriutredningar som har genomförts, men under min tid som tidigare inrikesminister med arbetsmarknadsfrågor och nu industriminister har jag upplevt tre fyra sådana utredningar, vilka alla kommit fram till slutsatsen: Det är nödvändigt med en samverkan och en omstrukturering inom glasindustrin. En fusionering mellan företagen kan komma i fråga för att göra dem slagkraftiga. Och så långt kan man uppenbarligen bli överens. Men man måste då också kunna bli överens om – och det har jag velat ge uttryck för i mitt interpellationssvar tillsammans med arbetsmarknadsministern – att om sådana sammanslagningar, eventuella fusioneringar, kommer till stånd och nedläggningar kommer i fråga måste vi i tid se till att vi klarar sysselsättningen för de berörda orterna.

I likhet med herr Nilsson i Kalmar anser jag att arbetsmarknadsmyndigheterna i två län självfallet skall samarbeta.

Slutsatsen av herr Nilssons uttalande skulle kunna innebära att man i Kronobergs län med en viss förtjusning hade sett att en nedläggning

hade kommit till stånd i Kalmar län. Jag hoppas innerligt att det här resultatet inte beror på ett samarbete mellan glasbruksledningen för Kronagruppen och länsarbetsnämnden i Kronobergs län. Det måste finnas andra bärande skäl till att man finner det nödvändigt med en viss minskning av den här verksamheten för Kronagruppen. Man har då valt ut de delar av verksamheten som är de svagaste länkarna i en sådan kedja. Jag hoppas åtminstone att det är en sådan bedömning och ingenting annat man har gjort. Det är självklart att vi måste ägna uppmärksamhet åt de här två orterna för att se vad man kan göra för att klara dem.

Nu efterlyses från många håll en långsiktig lösning. Vad är det då som begärs?

Herr Fagerlund har preciserat det genom att säga att det behövs en samordning mellan företagen och investeringskapital. Men herr Fagerlund anser att 30 miljoner är för litet och att 100 miljoner kanske är en lämpligare siffra. Jag skall inte försöka göra någon bedömning. Det är möjligt att 30 miljoner är för litet. Men är det då inte rimligt att vi i vanlig traditionell ordning låter denna utredning gå ut till de sakkunniga i företagen och till de anställdas organisationer, så att de får granska utredningen och komma med de förslag som de finner skulle vara mera ändamålsenliga för att lösa det här problemet? Jag förmodar att det då kommer att finnas fler som visar sig ha samma uppfattning som herr Fagerlund, nämligen att investeringsbeloppet är för litet, och därför ställer anspråk på ett större belopp.

Jag kan dela uppfattningen att det hade varit bra om vi hade kunnat lägga fram ett förslag redan i vår, men av arbetstekniska skäl finner jag det inte vara möjligt. Däremot hoppas vi att, om inget särskilt inträffar, vi skall kunna vara färdiga med ett förslag tidigt under hösten. Personligen ställer jag mig positiv till de åtgärder som kan medverka till att förstärka glasindustrins konkurrenskraft och göra det möjligt att genomföra en mera långsiktig strukturrationalisering. Att samhället skall hjälpa till med detta finner jag naturligt.

Jag tycker att det på något sätt är betecknande för hela debatten i vårt samhälle att såväl herr Hovhammar som herr Andersson i Nybro helt ställer sig bakom kravet på samhällets insatser, även om herr Hovhammar naturligtvis måste ha den politiska vinklingen att han säger att det är den förda näringspolitiken som ställt företagen i den här situationen. Är det så, herr Hovhammar?

Jag noterar att glasindustrin från år 1965 fram till 1970 minskade sin marknadsandel på den svenska marknaden från 73 % till 65 %. Från 1965 och fram till nu har glasindustrin lyckats hävda en ungefär 65-procentig marknadsandel. Nya artiklar har introducerats och försäljningsverksamheten har förbättrats. Inte minst i detaljistledet har företagen fått en slagkraftigare organisation.

Men det är framför allt de stora glasbruken och eventuellt också flera små bruk i samverkan som klarat denna uppgift. I det konkurrenssamhälle vi har får de små glasbruken i en sådan situation svårigheter. Men

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den manuell-
la glasindustrin*

det i sammanhanget intressanta är att glasindustrin under de senaste åren har erbjudit, som det heter i utredningen, en i jämförelse med övriga arbetsgivare i regionen konkurrenskraftig lönenivå. Därigenom säger man sig ha klarat rekryteringsproblemet.

Vad är det då som har skett? Jo, man har i de enskilda glasföretagen vid löneförhandlingarna försökt att lägga sig på en lönenivå som har gjort dem konkurrenskraftiga – det är begripligt. Man har också lyckats att på detta sätt få en möjlighet till rekrytering av god arbetskraft. Jag tycker att det finns anledning att gratulera glasindustrin till det.

Men är det då inte efter frivilliga överenskommelser efter i vanlig ordning förda förhandlingar mellan arbetsgivarna, företagen och de anställda som de här resultaten har nåtts? Jo, självfallet är det på det sättet.

Nu säger herr Hovhammar att det nu aviseras ytterligare påslag på 3 %, vilket skulle bli belastande för glasindustrin eftersom den manuellt är så omfattande. Ja, men för att få ett ekonomiskt utbyte för löntagarna som exempelvis för den som har 50 000 kr. i inkomst skulle ge 2 000 kr. netto skulle företaget behöva ett lönepåslag på 10 %. Så enkelt är det med detta förslag beträffande skatteomläggning och arbetsgivaravgift. Och de stora löntagarorganisationerna har ställt sig bakom förslaget och är självfallet beredda att beakta uppgörelsen som träffats i de kommande avtalsförhandlingarna.

Jag tror att herr Hovhammar gör det litet för enkelt för sig när han resonerar om dessa ting. Men bortsett ifrån det, är det till syvende og sidst marknadsförutsättningarna som avgör – också för glasindustrin – möjligheterna till marknadsföring i vårt eget land i konkurrens med företag i andra länder och möjligheterna på exportmarknaden, där en samordning mellan företagen kan ge ett inte ringa utbyte.

Om det inte minst för att hävda konkurrenskraften är angeläget med investeringar får vi hjälpa till med det investeringskapital som kan komma i fråga. Så mycket är jag beredd att redan nu säga som uttryck för min uppfattning om detta. Storleksordningen får vi diskutera så småningom.

Nu tror jag inte heller att man kan resonera som herr Hovhammar och herr Andersson i Nybro har gjort om vilket utbyte det blir för samhället. Visst är utbytet värdefullt, men om alla företag och alla branscher skulle resonera på samma sätt skulle debatten bli besvärlig.

Jag menar att samhället måste stödja branscher med svårigheter, och på den punkten har vi fått herrar Hovhammar och Andersson med oss. Vi har samma uppfattning i den delen. Det är ingen annan än samhället som här kan gå in och hjälpa. Men då bör vi ge hjälp till självhjälp. Man har väl ändå rätt och skyldighet att ställa vissa villkor, och de villkoren eller önskemålen går i riktning mot en samordning och en samverkan mellan olika bruk, vilken skulle kunna åstadkomma en hel del resultat – inte minst då det gäller marknadsföringen.

Till sist, herr talman! Herr Andersson gjorde jämförelser mellan glasarbetarna och varvsarbetarna. Det var en intressant men ganska djärv

jämförelse. Herr Andersson frågade om inte glasarbetarna var värda lika stor uppmärksamhet som varvsarbetarna. Jo, självfallet.

Men herr Andersson glömde att vi när vi nu föreslår betydande insatser för att klara sysselsättningen för varvsarbetarna förutsätter en nerdragning av varvsverksamheten med 30 % under en period på tre à fyra år. Varför? Jo, därför att situationen inom varvsområdet är sådan.

Om situationen på glasindustriområdet är ungefär densamma eller uppvisar liknande förhållanden i fråga om avsättningen, är det då inte rimligt att förutsätta att en viss nerdragning av kapaciteten kan bli nödvändig? Det är ungefärligen det som den utredning jag nämnde visade på.

Men – och det har jag velat bifoga i mitt svar – då måste vi se till att det sker under så socialt acceptabla former som möjligt, och innebörden av det har jag redovisat i interpellationssvaret.

Herr HOVHAMMAR (m):

Herr talman! För att anknyta till industriministerns anförande så har vi väl den uppfattningen gemensam att visst statligt stöd, exempelvis till exportfrämjande åtgärder, viss medverkan till långfristiga lån på fördelaktiga villkor med lång amorteringstid och till låg ränta är väsentliga ting när det gäller att trygga glasindustrins framtid. Å andra sidan kommer man aldrig ifrån det faktum att en industri, vilken bransch det än må vara, til syvende og sidst måste stå på egna ben. Vi kan inte begära att staten för tid och evighet skall hjälpa oss. Vi får med andra ord inte bli *alltför* beroende av statlig medverkan. Det är därför som jag har pekat på en del problem som vi har när det gäller kostnadsutvecklingen.

Att vi betalar våra anställda marknadsmässig lön är helt riktigt. Vi har under senare år lyckats att höja lönerna till en sådan nivå att det i dag är intressant för ungdomen att gå in i den manuella glashantering och bli våra medarbetare. Det är viktigt att det blivit så, och vi har inga synpunkter att anföra mot det. Men när det sedan gäller avgifter och andra ting som jag här har pekat på är förhållandena besvärande. Kostnaden för arbetsgivaravgifter och arbetskraft uppgår till 58 % av produktpriset, 45 % i lön och 13 % i bikostnader. Det slår väldigt hårt – det vet vi. En procents ökning av löneskatten/arbetsgivaravgiften innebär en miljon i ökade kostnader, och det är mycket pengar för branschen.

När det gäller energiskatteproblemet vill jag konstatera att under tiden den 1 december 1971 t. o. m. år 1974 har vår bransch haft en total belastning av energiskatt med ca 300 000 kr. för helt år. Med de nya energiskatterna ökar kostnadsbelastningen på 300 000 till ca 1,5 milj. kr. *efter* det att hänsyn tagits till den skattenedsättning som regeringen kan medge enligt enprocentsregeln. Det är mycket pengar. Jag hade en motion här i riksdagen som tyvärr avlogs för några dagar sedan och som pekade just på det förhållandet.

Vi har även en viss tullfri glasimport från ett land som heter Jugoslavien, alldeles särskilt aktuellt i dessa dagar. Denna import slår dubbelt

Nr 92

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den manue-
la glasindustrin*

*Om åtgärder för att
stödja den manuel-
la glasindustrin*

för den småländska glasindustrin. Den volym som lågprisimporten uppgår till motsvarar sysselsättning för 60 svenska glasarbetare. Lågprisimport av den karaktären har också den konsekvensen att svenska glasbruk i strävan att bereda fortsatt jobb åt sina anställda söker anpassa sina priser till en orealistiskt låg nivå. Det är inte särskilt lätt. Det gäller i detta fall speciellt belysningsglas – inte hushålls- och prydnadsglas.

Sedan säger industriministern att finnarna lyckats väldigt bra. Hur kommer det sig? Ja, det finns flera orsaker.

Först och främst har finsk glasindustri haft större resurser. Den ligger i händerna på stora koncerner som har gott om kapital. Svenska glasbruk är typiska familjeföretag med förhållandevis små kapitalresurser. Där finns alltså en viss skillnad. Finnarna tillverkar ett bra glas – dock inte bättre än det svenska. De har måhända haft vissa nya metoder av teknisk karaktär som vi inte haft. Också där har väl resurserna spelat en viss roll. Men det är även en annan sak som är betydelsefull, och det är de totala kostnaderna.

Om vi utgår från att kostnaderna i Sverige är 100 är de i Finland 51 år 1974. Det är en fantastiskt stor skillnad och det gör att vi har svårt att konkurrera med finnarna både på vår hemmamarknad och på export. De relativa kostnaderna år 1974 var alltså Sverige 100 – Finland 51. Det säger tillräckligt om vårt läge.

För att kunna klara oss måste vi därför förstärka vår marknadsaktivitet och förändra vår marknadsföring. Det är också vad som delvis har skett. Det har skett i Amerika och det sker i dessa dagar i Frankrike där svenska glasbruk – sju stycken – för första gången *tillsammans* går ut med en aktivitet i Paris. Det kommer att ske även på andra håll och då med en viss statlig medverkan. Jag hälsar detta med tillfredsställelse och hoppas att det skall ge resultat.

När det i utredningen talas om en viss överkapacitet vill jag hävda att det är väl mycket sagt. Vi skall komma ihåg att Sverige som glasland betraktat är ett förhållandevis litet land. Vi har – om vi jämför med andra länder – en ganska blygsam glashantering. Vi exporterade exempelvis till Amerika – som är vår största marknad – för 20 milj. kr. 1975. Vår totala export var 77 milj. kr. Vi har alltså en förhållandevis stor marknadsandel av vår export där. Men om man studerar siffrorna så ser man att Sveriges andel av USA:s import av hushålls- och prydnadsglas ligger under 5 %. Det innebär, herr talman, att även om det finns ett och annat glas från Sverige i amerikanska varuhus och presentaffärer så är vi fortfarande väldigt små i Amerika. Då menar jag: Om vi med en effektivare marknadsföring kunde öka vår export till USA så att vår andel uppgick till exempelvis 10 % skulle det betyda en fördubbling, från 20 till 40 milj. kr. Det är mycket pengar. Då vore det *inte* aktuellt att lägga ned två tre glasbruk, som nu kommer att ske, för de skulle kunna klara sig genom en sådan ökning i marknadsandelen. Ser vi på det ena landet efter det andra upptäcker vi att vi har en mycket liten marknadsandel. Jag drar den slutsatsen att om vi med större resurser

kan *förbättra* får marknadsföring skulle vi gott och väl kunna klara den tillverkningskapacitet som svensk glasindustri i dag har.

Jag vill också ta upp en liten passus på s. 2 i industriministerns interpellationssvar. Han säger där: "Arbetsgruppens förslag kommer att beredas på sedvanligt sätt. Denna beredning kommer troligen inte att hinna avslutas under våren." Men, herr statsråd, vi har nu hört att situationen för glasindustrin är mycket prekär och att detta därför är ett mycket brådskande ärende. Vi är nog litet till mans nere i Småland och i glasdistriktet intresserade av att få veta *när* detta arbete kommer att avslutas. Det skulle vara bra om industriministern kunde ge oss ett svar på den frågan så att vi kan lugna dem som ibland ställt frågan till oss.

Herr talman! Till sist några ord till herr Fagerlund. Han brukar både här i kammaren och i andra sammanhang säga att glasbruksägarna har levt sitt eget lilla liv i sitt eget lilla rike och han har ibland betecknat dem som kungar. Det är nog länge sedan, herr Fagerlund. Jag har lett ett företag i den här branschen i 32 år och jag har aldrig upplevt den situationen. F. ö. är det ointressant att idka historieskrivning om vad som inträffat för t. ex. 50 år sedan. Det är mer intressant att se vad som sker i dag och framför allt vad som skall ske inom en nära framtid.

Då kommer Bengt Fagerlund in på den aktuella problematiken som jag tycker han beskrivit mycket bra: mer pengar till glasindustrin, bättre marknadsföring osv. Men han säger också: Driv ihop glasindustrin till gemensamma satsningar. Jag skulle då vilja ställa frågan: Menar Bengt Fagerlund att man skall driva ihop oss till nya grupper och fusioner mellan bruk? Skall detta s. k. ihopdrivande ske på frivillig väg eller skall statsmakterna ta initiativet och planera och samordna glasbruksbilden för framtiden? Det är många som också ställer sig den frågan, särskilt mindre glasbruk som inte riktigt vet vilken deras situation blir i framtiden. De undrar om de får fungera som egna små enheter eller om de, som herr Fagerlund säger, mer eller mindre skall drivas ihop till större enheter och större grupper.

Herr FAGERLUND (s):

Herr talman! Här har ju, som industriministern sagt, blivit en småländsk eftermiddag i kammaren, och det är väl ganska typiskt att man säger att glasindustrin är gammal i Kronobergs och i Kalmar län. Man har i historieböckerna läst att det berodde på att det fanns ved och billig arbetskraft. I dag finns det inte ved, och arbetskraften vill vi inte sälja billigare där än på andra ställen. Därför har de förutsättningarna i dag försvunnit.

Jag är tacksam för att industriministern med anledning av att jag beklagade att det inte kommer 100 milj. kr. i vår meddelar att pengarna kan komma tidigt på hösten och dessutom framhåller att han själv är positiv till dessa satsningar. Glasindustrin vet alltså att dessa förslag – åtminstone om vi då har en socialdemokratisk regering – kommer till hösten. Då har vi möjligheter att planera och kan, som industriministern

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den manuel-
la glasindustrin*

här har sagt, hålla verksamheten uppe.

Jag hade inte tänkt ta upp någon polemik med herrar Hovhammar och Andersson i Nybro. Om det vore så väl att det bara var en tillfällig konjunkturnedgång skulle man säga: "All right, vi svälter oss väl över den som vi har gjort förut." Men har man som jag själv jobbat i glasindustrin från 1920-talet till 1950-talet, vet man att kriser har kommit vartenda decennium, på 1920-talet, 1930-talet, 1940-talet, 1950-talet och 1960-talet, och nu är vi inne på 1970-talet. Det är bara att konstatera det. Därför måste någonting göras. Själv har jag inte målat glasbrukens framtid mörk. Det kan den bli om ingenting görs för marknadsföringen, men om en sådan satsning görs tror jag att det finns möjligheter.

Herr Hovhammar tog upp vissa punkter i mitt anförande. Det sista som han sade var kanske det intressantaste. Han erinrade om att jag använde uttrycket "kungar i sina egna riken". Det gjorde jag, och jag syftade då inte på förhållandena för 40-50 år sedan, herr Hovhammar, utan jag gick tillbaka till den diskussion vi förde på 1960-talet med anledning av motionen I:104 år 1967. Då var det flera som ansåg att inga åtgärder behövdes inom glasindustrin – den skulle klara sig ändå.

Vad som var intressant var herr Hovhammars beskrivning av USA:s import på detta område. Han sade att Sveriges andel av den i dag ligger under 5 %. Man ställer sig då frågan: Vad har glasindustrin gjort för att öka denna exportandel?

Jag vet att Orreforsgruppen har en god försäljning på USA i dag. Den har orkat satsa på ett land. Åforsgruppen har haft råd att satsa i Australien, men den har inte förmått göra det över hela fältet, t. ex., som herr Hovhammar säger, i Frankrike, i Tyskland och i andra länder. Därför menar jag att man helt enkelt måste driva ihop företagen. Jag sade i mitt första anförande bl. a. att genom att olika stödformer binds till vissa förutsättningar kan man lyckas.

Jag har otaliga gånger pekat på behovet av nya grupperingar inom glasindustrin. Jag som kommer från Kosta vet, och herr Hovhammar vet det lika väl, att det där finns ett glasbruk som har en mycket god lönsamhet, kanske den bästa inom hela glasindustrin. Men det har specialiserat sig, marknadsfört ett fåtal produkter och lyckats med det. Jag tror att det är en omöjlighet för ett litet företag att sprida ut sin produktion över ett flertal produkter.

Jag hoppas att en omstrukturering skall kunna genomföras på frivillighetens väg. Men om det inte går, måste statsmakterna binda upp stödet till vissa förutsättningar. Det är ju inte enbart ägarna till glasindustrin som det här gäller utan också de 2 500 anställda i dessa företag. Det är ju från den utgångspunkten som samhället skall försöka lösa denna problematik.

Herr NILSSON i Kalmar (s):

Herr talman! Industriministern sade något om att det var småländsk eftermiddag eller småländsk afton i kammaren, och afton har det kanske

blivit. Vi är väl snart bara smålänningar kvar här. Talet om "småländsk afton" äger sin riktighet också så till vida att jag är övertygad om att glasbruksarbetarna i Målerås och Björkshult upplever situationen i sin hembygd som något av en småländsk afton.

Samverkan mellan glasbruken är nödvändig, sade industriministern, och det har väl både herr Fagerlund och jag försökt göra klart här. Men kommer det att bli en sådan samverkan? På vilket sätt kommer man i så fall att samverka? Enligt det förslag som utredningen har lagt skall en total strukturplan utarbetas. Jag förmodar att det innebär att man skall göra en sådan nedskärning som utredningen talar om.

Utredningen talar vidare om att knyta strukturstödet till tekniska utredningar och metodutveckling. Det är naturligtvis bra.

När det gäller exportstödet – där herr Fagerlund ville "driva ihop företagen" – säger utredningen att man skall ge individuella anslag. Det är ju inte att samverka.

Utredningens förslag innefattar vidare frågan om forskning och utveckling. Kommer man att få till stånd en samordning exempelvis beträffande den pelletanläggning som nämns i utredningen? Det är möjligt att utredningen menar det. Men vem skall i så fall driva fram denna samverkan? Vem skall trycka på? Glasbruken själva har tydligen inte förmåga att samverka, det har vi ju sett, utan det är snarare tvärtom så – vilket jag åtminstone har försökt att säga på ett fint sätt förut – att glasbruken avvaktar och försöker att om möjligt ta livet av varandra.

Det är nödvändigt med samverkan. Det håller jag med industriministern om, men jag tror att det är nödvändigt att undersöka hur denna samverkan skall ske, så att den verkligen kommer till stånd. Och det räcker inte med att en sådan samverkan tar hänsyn till de bruk som måste läggas ned, därest man inte kan öka exporten m. m.

Beträffande länsarbetsnämndernas agerande skall jag inte säga mer än att jag vet att det går otrevliga rykten. Det är beklagligt att problemet har hanterats på detta sätt, och det är väl ganska förklarligt att sådana rykten kommer i svang på de orter som nu drabbas av nedläggning.

Jag tror det ligger något i talet om konkurrens mellan glasbruken och att dessa inte har velat investera. Herr Hovhammar försöker alltid att göra detta till en skattefråga och en ekonomisk fråga i långa stycken, men här har ju utredningen påvisat att det har funnits möjligheter till garantilån, som inte har utnyttjats. Utredningen anför också, vilket vi påpekat förut, att man över huvud taget varit ovillig att låna och satsa pengar i denna verksamhet. Jag tror att de uppkomna svårigheterna i stor utsträckning beror på detta.

Jag uppskattar industriministerns yttrande att samhället naturligtvis måste hjälpa till också med de långsiktiga lösningarna i det här fallet. Jag tycker det var positivt. Det hade varit ännu bättre om uttalandet hade varit med i det skriftliga svaret, men det räcker väl med att det har framförts här i kammaren.

Jag tror emellertid, som jag sagt förut, inte att det räcker med de

*Om åtgärder för att
stödja den manuel-
la glasindustrin*

förslag som utredningen har lagt, utan det är nödvändigt att industriministern ser till att det blir någon form av styrning på den långsiktiga utvecklingen. Även om det inte skall ske i form av en glasbrukskommission, måste det bli någonting åt det hållet i alla fall.

Herr ANDERSSON i Nybro (c):

Herr talman! Industriministern tyckte inte riktigt om min jämförelse med varvsarbetarna och varvsindustrin, men i den näringen är överkapaciteten och överproduktionen mera klart uttalad än inom glasindustrin. Jag vill också göra industriministern uppmärksam på att det redan skett en utomordentligt kraftig minskning av antalet glasbruksheter och av glasproduktionen i det här landet. Man måste se frågan också i det perspektivet. När det gäller glasindustrin är frågan, om vi skall behålla en produktion i vårt land eller inte.

Jag vill också säga till industriministern att såväl statliga som privata företag vid olika tillfällen fått svårigheter, och man har i dessa lägen kanske gjort en pessimistisk bedömning av företagens framtidsutsikter. Det har t.ex. gällt ett företag som industriministern känner väl till – jag syftar på Kalmar Verkstad. Men när man gett företaget en chans att leva vidare har det senare visat sig att det ändå har varit möjligt att få en positiv utveckling vid företaget. Jag är den förste att vara glad över det, och jag anser att man bör gå fram mycket försiktigt även när svårigheter dyker upp inom glasindustrin. Jag tror att industriministern håller med mig om att det – om vi nu är överens om att öka insatserna på exportsidan – behövs en relativt liten andelsökning av den svenska andelen av glasexporten på den internationella marknaden för att klara de avsättningsproblem som glasbruken i dag brottas med. Jag tycker därför det är rimligt att i det läget avvakta vilka resultat som kan uppnås med dessa exportinsatser. Låt oss se de resultaten innan vi söker bedöma framtiden och göra alltför pessimistiska bedömningar.

Dessutom tror jag att industriministern är överens med mig om att när man bedömer storleken av samhällets insatser bör man rimligtvis göra det utifrån de samhällsekonomiska förluster som är ett faktum, om det sker en nedläggning av de aktuella företagen. Gör man den jämförelsen och den bedömningen i förhållande till de samhällsekonomiska förlusterna tror jag inte att industriministern har anledning att avskräckas inför de insatser som behövs för att öka exportstödet och klara de investeringar som krävs för att göra arbetsmiljön bättre och vidta energibesparande åtgärder, för att ta några exempel. Samma sak gäller de kostnader som kan behövas om man gör vissa punktinsatser för att klara akuta kriser. Utifrån en sådan samhällsekonomisk bedömning tror jag inte det behöver vara särskilt svårt för samhället att göra de erforderliga satsningarna.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! På frågan, om vi skall ha kvar glasindustrin i landet,

har ju utredningen för sitt vidkommande svarat ja. Jag tror mig våga tala å regeringens vägnar när jag säger att det är självklart att vi skall ha kvar en glasindustri. Behövs ett stöd från staten får vi försöka ge det stödet som innebär hjälp till självhjälp och i de former som vi kan bli överens om mellan samhällets organ, företagen och de anställda. Då tror jag också att vi skall komma fram till ganska rimliga lösningar.

Vad beträffar utredningen vill jag tala om att dess betänkande i dagarna går ut på remiss. Vi skall försöka sätta ut en kort remisstid, men jag tycker inte att den bör vara kortare än två månader för att organisationerna och de enskilda människorna skall ha möjlighet att läsa betänkandet, bilda sig en uppfattning och komma med sina synpunkter. Sedan får vi arbeta med materialet under sommaren och om möjligt tidigt i höst lägga fram det förslag som det kan finnas anledning till.

Herr HOVHAMMAR (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för vad industriministern sade senast: att man skall försöka bereda det här ärendet med största möjliga skyndsamt. Jag tror att det är viktigt att vi har fått det beskedet.

I övrigt skall jag inte förlänga den här mycket trivsamma småländska eftermiddagen, som snart övergår till afton, särskilt mycket längre. Jag kanske bara skulle vilja säga ett par ord till herr Nilsson i Kalmar, som talade om cyniskt spel mellan glasbruken, om att vi tar livet av varandra, om att två slår den tredje och om många andra sådana ting.

Vi har ju i vårt land en fri konkurrens. Vi arbetar i konkurrens med varandra, men det är inget speciellt för vår bransch; det sker överallt. Jag kan försäkra herr Nilsson att vi har ett mycket gott samarbete inom glasbruksorganisationen, där jag f. ö. råkar vara ordförande. Vi brukar kunna diskutera våra gemensamma problem både ärligt och öppet, och jag tror att det skall kunna ske även i fortsättningen, inte minst om vi får en god uppmärksamhet från statsmakterna på våra problem.

Herr Nilsson i Kalmar tog också upp frågan om pelletering, dvs. att glasbruken på en central plats gemensamt skall kunna bereda alla kemikalier på ett visst sätt. Förberedelsearbetet pågår redan, vi har haft en egen utredning som nu är färdig och vi kommer inom de närmaste veckorna att uppvakta herr industriministern och hoppas på en välvillig förståelse från statsmakterna i denna centrala och viktiga fråga.

Avslutningsvis vill jag konstatera att den välvilja som vi på många håll mött tycker vi är bra. Alla vill slå vakt om det svenska handgjorda glaset, som har betytt och betyder väldigt mycket. Problemet är naturligtvis hur vi skall kunna uppnå en lönsamhet som gör att branschen på längre sikt kan överleva, och det finns en hel del recept på det. Vi har exempelvis i dag talat om att vi är ense om att vi skall förbättra vår marknadsföring ute i världen så att vi kan exportera mer svenskt glas. Det är en viktig sak, liksom att vi får nytt friskt kapital till branschen så att vi kan investera i maskiner och göra våra arbetslokaler bättre och miljövänligare för de anställda. Med andra ord: Vi behöver mera pengar

Tisdagen den
30 mars 1976

*Om åtgärder för att
stödja den manuel-
la glasindustrin*

för att kunna hänga med i utvecklingen.

Det finns även andra saker man kan göra. Man skulle kunna lätta på den allmänna arbetsgivaravgiften, som nu är 4 %, man skulle kunna göra generösare bedömningar när det gäller energin osv.

Om alla hjälps åt tror jag att det skall finnas möjligheter för den svenska manuella glasindustrin att fortleva. Vi som arbetar i Småland, vare sig vi är anställda medarbetare eller driver egna företag, är förhoppningsfulla, och personligen tror jag på det svenska glasets framtid. Vi har skickliga medarbetare, vi har företagare som vill kämpa och satsa på olika aktiviteter, inte minst när det gäller export. Svenskt glas har ett gott anseende ute i världen, och även om det i pengar räknat inte betyder så mycket för Sverige, gör det en god PR för det svenska namnet. Man har ibland liknat det svenska konstglaset vid en snöplog som banar väg för kapitalvaror, och jag tror att det är riktigt. Låt oss se till att den plogen kan fungera på samma goda sätt som den har gjort i många år även i fortsättningen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1975/76:170 till lagutskottet

1975/76:176 till justitieutskottet

§ 7 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1975/76:2352–2356 till näringsutskottet

1975/76:2357 till trafikutskottet

1975/76:2358 till jordbruksutskottet

1975/76:2359–2361 till konstitutionsutskottet

1975/76:2362–2364 till civilutskottet

1975/76:2365 till näringsutskottet

1975/76:2366 och 2367 till justitieutskottet

1975/76:2368 till jordbruksutskottet

1975/76:2369 och 2370 till näringsutskottet

§ 8 Föredrogs men bordlades åter

skatteutskottets betänkande 1975/76:35, 38 och 43–47

lagutskottets betänkande 1975/76:11

utrikesutskottets betänkanden 1975/76:12 och 13

socialförsäkringsutskottets betänkanden 1975/76:28 och 29

kulturutskottets betänkanden 1975/76:32 och 34

utbildningsutskottets betänkande 1975/76:20

trafikutskottets betänkande 1975/76:16

näringsutskottets betänkande 1975/76:40

inrikesutskottets betänkanden 1975/76:35 och 36

§ 9 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle inrikesutskottets betänkanden nr 35 och 36 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden samt utrikesutskottets betänkande nr 12, kulturutskottets betänkanden nr 32 och 34 samt utbildningsutskottets betänkande nr 20 sättas sist.

§ 10 Anmälades och bordlades

Propositioner

- 1975/76:136 om ändringar i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap
 1975/76:148 med förslag till enklare former för beivrande av mindre lagöverträdelser
 1975/76:149 med förslag till lag om allmänna fjärrvärmearläggningar, m. m.
 1975/76:155 om vissa körkortsförfrågor
 1975/76:164 med förslag till lag om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m. m.
 1975/76:166 med förslag till lag om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.
 1975/76:172 om vissa pensionsfrågor
 1975/76:174 om ändring i brottsbalken
 1975/76:175 om ändring i lagen (1919:240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet
 1975/76:179 om ändring i allmänna arbetstidslagen (1970:103)
 1975/76:181 om ändring i vägtrafikbeskattningen, m. m.
 1975/76:182 om information, utbildning och forskning rörande medbestämmande i arbetslivet m. m.
 1975/76:183 om ändring i lagen (1961:436) om församlingsstyrelse
 1975/76:184 om fortsatt valutareglering
 1975/76:189 med förslag om insyn i och kontroll av den militära underrättelsetjänsten m. m.
 1975/76:192 om teckning av aktier i AB Industrikredit och AB Företagskredit, m. m.
 1975/76:195 om ändring i lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor, m. m.

§ 11 Anmälades och bordlades

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

- 1975/76:31 med anledning av motioner om tillgodoräknande av pensionspoäng för vård av eget barn
 1975/76:32 med anledning av motioner om sjukförsäkringsförmåner till hemmamakar och till dem som begärt undantagande från ATP

Socialutskottets betänkande

- 1975/76:28 med anledning av dels propositionen 1975/76:92 om utbyggnad av barnomsorgen, dels propositionen 1975/76:100 i vad avser anslag till barnomsorgen, dels ock motioner i ämnet

Näringsutskottets betänkande

1975/76:39 med anledning av propositionen 1975/76:99 om teckning av aktier i Statsföretag AB jämte motioner

*Anmälan av
interpellation*

Civilutskottets betänkanden

1975/76:19 med anledning av propositionen 1975/76:100 i vad avser anslag till bostadsdepartementet m. m.

1975/76:20 med anledning av propositionen 1975/76:100 såvitt gäller anslag till planväsendet samt till lantmäteri- och kartväsendet jämte motioner

1975/76:21 med anledning av propositionen 1975/76:100 såvitt gäller anslag till länsstyrelserna m. m. jämte motioner

§ 12 Anmäldes och bordlades

Motion

1975/76:2371 av fru Swartz

med anledning av propositionen 1975/76:80 om vissa anslag ur kyrkofonden

§ 13 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 30 mars

1975/76:160 av herr *Bengtsson* i Göteborg (c) till fru statsrådet *Hjelm-Wallén* om försöksverksamhet med "friskvård" som schemabundet ämne i grundskolan:

Sambandet mellan kost- och motionsvanor och människornas hälsa och psykiska och sociala välbefinnande är väl känt. I den allmänna debatten talas alltmer om betydelsen av friskvård. Trots att detta är en första rangens välfärdsfråga händer förhållandevis litet konkret.

Av särskilt stor betydelse är att tidigt grundlägga goda kost- och motionsvanor – att lära unga människor att bry sig om och ta ansvar för sin egen kropp. Såväl hem som skola har här ett stort ansvar. För att få ett grepp över denna problematik måste skolans insatser intensifieras.

Från olika håll görs framställningar om ett intensifierat friskvårdsarbete i skolan. Det kan utformas på olika sätt. Viktigt är emellertid att ge rejält utrymme under lektionstid för information om skadeverkningar av alkohol, tobak och narkotika och om betydelsen av bra kosthållning, motion och hygien. Det är viktigt att man lägger upp sådan information så att eleverna aktivt arbetar med problemställningarna och själva drar slutsatser.

Inom ramen för läroplansarbetet inom SÖ skall olika försök kunna genomföras. En försöksverksamhet med ett samlat grepp på friskvårdsfrågorna i skolan skulle vara angelägen i detta sammanhang.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till fru statsrådet Hjelm-Wallén ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till en försöksverksamhet med "friskvård" som schemabundet ämne i grundskolan?

Nr 92

Tisdagen den
30 mars 1976

*Meddelande om
fråga*

§ 14 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 26 mars

1975/76:296 av herr *Henmark* (fp) till herr finansministern om representation i indexnämnden för pensionärerna:

Enligt gällande bestämmelser handhas principiella frågor rörande konsumentprisindex av indexnämnd. Denna består av ledamöter föreslagna av vissa av regeringen bestämda organisationer. Bland dessa saknas helt pensionärsorganisationerna, som sannolikt mer än de flesta har intresse av konsumentprisindexets variationer.

Med anledning härav vill jag till herr finansministern ställa följande fråga:

Är finansministern villig medverka till att Sveriges folkpensionärens riksförbund, Pensionärernas riksorganisation samt Statspensionärernas riksförbund bereds möjlighet att bli representerade i indexnämnden?

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 16.42.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert